
ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

УДК 342.9:615.89

ГУРЖІЙ Тарас,

д. ю. н., професор, завідувач кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
Київського національного торговельно-економічного університету

БОРОВИК Юлія,

помічник депутата

ПІДСТАВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ НАРОДНОЇ МЕДИЦИНИ

Обґрунтовано доцільність виділення чотирьох підстав адміністративної відповідальності у сфері народної медицини: нормативної, фактичної, юридичної та процесуальної. Запропоновано комплекс заходів, спрямованих на вирішення найбільш поширених правопорушень у цій сфері.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, народна медицина, підстави відповідальності.

Гуржий Т., Боровик Ю. Основания административной ответственности в сфере народной медицины. Обоснована целесообразность выделения четырех оснований административной ответственности в сфере народной медицины: нормативной, фактической, юридической и процессуальной. Предложен комплекс мероприятий, направленных на решение наиболее распространенных правонарушений в этой сфере.

Ключевые слова: административное правонарушение, административная ответственность, народная медицина, основания ответственности.

Постановка проблеми. Необхідність удосконалення механізмів адміністративної відповідальності за порушення заняття народною медициною, в тому числі за надання медичного обслуговування без спеціальної освіти, вимагає чіткого визначення її підстав. Підстави відповідальності мають вагомое значення в адміністративно-деліктних відносинах та відіграють провідну роль в їх об'єктивізації. Їх наявність активує адміністративно-деліктну норму, приводить у дію механізм

© Гуржій Т., Боровик Ю., 2017

ISSN 1028-7507. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 5

75

її застосування та, зрештою, визначає практичний аспект адміністративної відповідальності як такої. Незважаючи на свою значущість, вони не знайшли відображення в чинному законодавстві.

В умовах законодавчої невизначеності особливої уваги набуває доктринальне розуміння підстав адміністративної відповідальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри суспільну значущість, проблематика підстав адміністративної відповідальності в науковій літературі розглядається фрагментарно. Ті науковці, які вдаються до поглибленого аналізу, демонструють різне бачення структури та змісту підстав відповідальності.

Як підставу адміністративної відповідальності С. Єсімов розглядає адміністративний проступок [1, с. 9]. В. Гордєєв пропонує вважати такою підставою фактичний склад як сукупність юридичних фактів та інших елементів, необхідних і достатніх для настання передбачених законом юридичних наслідків [2, с. 190]. На думку С. Алфьорова, єдиною підставою адміністративної відповідальності слугують умови, що уможливають притягнення особи до адміністративної відповідальності [3, с. 162].

З точки зору С. Надобка, для притягнення порушника до адміністративної відповідальності потрібна наявність щонайменше двох підстав: фактичної (вчинене адміністративне правопорушення) та юридичної (наявність складу адміністративного правопорушення) [4, с. 141]. Нормативну і фактичну підстави адміністративної відповідальності розрізняє Р. Пилипів. При цьому під першою він розуміє правові норми, що встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення, а під другою – вчинення конкретного делікту [5, с. 58]. Аналогічний підхід до розуміння підстав адміністративної відповідальності застосовують Н. Бортник та С. Єсімов [6, с. 40]. З. Гладун вважає, що в основу притягнення до адміністративної відповідальності покладено фактичну (склад адміністративного проступку) та процесуальну (рішення про притягнення порушника до відповідальності) підстави [7, с. 123].

На думку Н. Цюприк, адміністративна відповідальність особи вимагає наявності трьох обов'язкових підстав: фактичної (констатація факту вчинення адміністративного правопорушення), нормативної (системи норм, що закріплюють склади адміністративних проступків, систему адміністративних стягнень; коло суб'єктів, наділених правом застосовувати адміністративні стягнення), процесуальної (акт про накладення конкретного адміністративного стягнення за конкретний адміністративний проступок на конкретну винну особу) [8, с. 448–449].

Схожої думки притримуються О. Кучеренко та О. Кузьменко, які, виділяючи три підстави адміністративної відповідальності (нормативну, фактичну і документальну), висловлюють суперечливу ідею про те, що встановлення цих підстав у ході юридичної кваліфікації повинно здійснюватись виключно у наведеному порядку, незважаючи, що кваліфікація правопорушення – це різноаспектний логічний процес, який передбачає комплексну юридичну оцінку діяння. Такий процес

неможливо структурувати та поділити на певні етапи, пов'язані з встановленням окремих підстав адміністративної відповідальності. На практиці з'ясування всіх підстав здійснюється синхронно, оскільки кожна з них сприяє встановленню іншої (наприклад, без фактичної підстави – правопорушення, встановлення інших підстав взагалі втрачає сенс) [9, с. 65; 10, с. 6].

Три основні підстави адміністративної відповідальності (нормативну, фактичну та процесуальну) виділяє також Р. Ярова, додаючи при цьому, що суб'єктивною підставою відповідальності за деякі види правопорушень може слугувати наявність спеціального суб'єкта [11, с. 59].

Найбільш повно сутність аналізованого явища розкриває класифікація підстав адміністративної відповідальності запропонована А. Гуржій, що виділяє чотири таких підстави: нормативно-правову – охоплює весь масив юридичних норм, які необхідні для процесуального розгляду відповідної справи та прийняття в ній вмотивованого рішення; фактичну – факт вчинення протиправного діяння, яке впливає на суспільні відносини; юридичну – наявність у фактичному посяганні ознак складу адміністративного проступку; процесуальну – прийняття компетентним органом рішення про накладення адміністративного стягнення на порушника [12, с. 181]. Виділення автором юридичної підстави адміністративної відповідальності є цілком обґрунтованим, оскільки навіть за наявності всіх інших підстав (нормативної, фактичної, процесуальної) притягнення особи до відповідальності неможливе без встановлення в її діях (бездіяльності) ознак складу правопорушення.

Мета статті полягає в створенні теоретичного підґрунтя для вирішення актуальних проблем юрисдикційної практики, підвищення ефективності інституту адміністративної відповідальності у сфері народної медицини.

Матеріали та методи. При написанні наукової статті використано оптимальну, з точки зору завдань дослідження, сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, в тому числі: абстрагування, дедукції, аналізу, синтезу, логіко-юридичний, соціологічний та ін. Емпіричну основу наукової статті формують: акти чинного законодавства, статистична інформація, науково-правові публікації з питань адміністративної відповідальності.

Результати дослідження. Основною нормативною підставою відповідальності за порушення у сфері народної медицини є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), положеннями якого визначаються засади адміністративної відповідальності (межі чинності адміністративного законодавства, перелік адміністративних стягнень, обставини, що виключають адміністративну відповідальність), а також процедура накладання адміністративних стягнень на осіб, визнаних винними у вчиненні адміністративного проступку.

Водночас, ознаки конкретних правопорушень закріплені у ст. 46-2 КУпАП, відповідно до якої: «Порушення встановлених законодавством

вимог щодо заняття народною медициною (цілительством) – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [13]. Стаття 46 КУпАП має бланкетний характер і передбачає відповідальність за порушення правил, встановлених законодавством щодо заняття народною медициною, не розкриваючи їх змісту. Відповідні правила наразі містяться в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [14], а також у Наказі Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ) України від 16.03.2016 № 189 «Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством)» (далі – Наказ) [15].

Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» регламентує відносини у сфері народної медицини фрагментарно, визначаючи тільки кваліфікаційні вимоги до фізичних осіб, які займаються народною медициною (цілительством), та умови заняття народною медициною (цілительством). Проте лише порушення цієї заборони може бути кваліфіковане за ст. 46-2 КУпАП.

У свою чергу, в умовах заняття народною медициною (цілительством), затверджених Наказом, визначено:

➤ приміщення, в якому цілитель веде прийом пацієнтів, повинно складатись з реєстратури, кабінету цілителя, вбиральні. У кабінеті цілителя мають бути передбачені вікна для доступу денного світла. Необхідно проводити поточне та генеральне прибирання приміщення предметів (раз на тиждень) із застосуванням дезінфекційних засобів, дозволених до використання в Україні та ін.);

➤ обов'язки цілительів (застосовувати лише той метод народної медицини (цілительства), що ґрунтується на досвіді багатьох поколінь, та який заявлений в спеціальному дозволі на заняття народною медициною; проводити аналіз ефективності використання в медичній практиці методів народної медицини, які застосовує цілитель; знати вимоги медичної етики та деонтології і неухильно їх дотримуватися; зберігати та надавати інформацію про пацієнта в установленому законодавством порядку тощо);

➤ заборону на здійснення певних дій та лікувальних методик (цілитель не має права застосовувати інвазивні методи втручання, лікувати хворих на онкологічні захворювання, із синдромом набутого імунodefіциту, інфекційні, венеричні захворювання, проводити сеанси, розраховані на масову аудиторію (2 і більше осіб), з використанням гіпнозу, та інших методів психічного або біоенергетичного впливу, а також забороняється здійснення цілительства з використанням засобів масової інформації) [16].

Таким чином, основний масив правил, порушення яких охоплюється ст. 46-2 КУпАП, міститься саме в Наказі МОЗ України від 16.03.2016 № 189 «Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством)».

У цілому, аналіз нормативних підстав адміністративної відповідальності за порушення правил заняття народною медициною (цілительством) змушує констатувати таку проблему. З огляду на цілковито бланкетний характер ст. 46-2 КУпАП, уповноважені суб'єкти в ході кваліфікації щоразу змушені звертатися одразу до декількох нормативно-правових актів (у тому числі – актів МОЗ України). Звісно, це не сприяє оперативності й точності кваліфікації цього виду адміністративних проступків.

З нашої точки зору, оптимальним шляхом вирішення окресленої проблеми має стати конкретизація в ст. 46-2 КУпАП ознак найбільш поширених порушень у сфері заняття народною медициною, що, з одного боку, дозволить спростити процес кваліфікації, а з іншого, сприятиме оперативності та ефективності розгляду відповідних справ.

Фактичною підставою відповідальності за адміністративні проступки є реальне діяння, що суперечить законодавчим вимогам щодо заняття народною медициною (цілительством). Сучасні масштаби цілительства, на думку фахівців, просто вражають. За даними МОЗ України, станом на 2011 р. в Україні офіційно зареєстровано 5 тис. цілительів, а реальна кількість спеціалістів, які практикують у галузі народної та нетрадиційної медицини, становила близько 60 тис. [17]. Офіційна статистика не дає більш нової інформації, однак за останні роки ситуація навряд чи кардинально змінилася. Сьогодні, як і кілька років тому, вітчизняні ЗМІ та різноманітні рекламні ресурси майорять оголошеннями про надання цілительських послуг в усіх регіонах країни.

У міру розвитку народної медицини (цілительства) та збільшення чисельності суб'єктів, що надають відповідні послуги, кількість порушень у цій сфері постійно зростає. На цьому тлі особливо непокоїть той факт, що в Україні відсутній системний облік порушень правил заняття народною медициною: не фіксується їх кількість, не систематизуються їх різновиди, не відстежується їх динаміка. Отже, без чіткого уявлення про ці процеси неможливо виробити ефективний план протидії деліктності у сфері народної медицини.

Процесуальною підставою адміністративної відповідальності у сфері народної медицини (цілительства) служить постанова про накладання адміністративного стягнення. Прийняття постанови про накладання адміністративного стягнення – це завершальна стадія адміністративно-деліктного провадження, яка підсумовує процес розслідування обставин справи, узагальнює результати і констатує належність особи до адміністративного проступку [18, с. 441]. Саме з цього моменту розпочинається перебіг процедури застосування санкцій адміністративно-деліктних норм щодо конкретної особи.

Юридичною підставою адміністративної відповідальності за порушення правил заняття народною медициною служить наявність у діях особи ознак складу проступку, передбаченого ст. 46-2 КУпАП. Адміністративно-правова кваліфікація порушень правил заняття народною медициною є складним логічним процесом. Адже ст. 46-2 КУпАП

не містить повного опису складів відповідних проступків. У ній не згадується ні про зміст протиправних дій, ні про вину, з якою вони вчинюються. Щоб констатувати відповідні ознаки, суб'єкту кваліфікації слід звернутись до положень Загальної частини КУпАП (ст. 9, 10, 11, 12), Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Наказу Міністерства охорони здоров'я України від 16.03.2016 № 189 «Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством)» тощо.

Юридична підстава втілює наявність у діях особи ознак юридичного складу правопорушення: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт і суб'єктивну сторону правопорушення. Стосовно об'єкта порушень правил щодо заняття народної медицини, можемо констатувати, що для цього виду адміністративних проступків, як і для будь-яких інших, загальним об'єктом виступають суспільні відносини, охоронювані санкціями адміністративно-деліктних норм; родовий об'єкт – це група суспільних відносин у сфері охорони здоров'я; видовий – суспільні відносини у сфері народної медицини. Під безпосереднім об'єктом таких проступків варто розуміти суспільні відносини з приводу заняття народною медициною (цілительством).

Об'єктивну сторону адміністративного правопорушення репрезентують ознаки, які характеризують акт зовнішньої поведінки правопорушника. До них належать діяння (дія чи бездіяльність), їх шкідливі наслідки, причинний зв'язок між діяннями й наслідками, а також у деяких випадках: місце, час, обстановка, спосіб, знаряддя та засоби вчинення проступку [19, с. 129]. Аналіз Наказу вказує на те, що правопорушення в сфері цілительства можуть здійснюватися шляхом, як дії (вести на паперових носіях медичну документацію та надавати на вимогу пацієнта копію його медичної документації), так і бездіяльності (недотримання вимог медичної етики, невизначення протипоказань при призначенні пацієнтам лікування тощо).

Щодо факультативних ознак об'єктивної сторони, то на підставі Наказу можемо зробити висновок про те, що в конструкцію деяких складів порушень правил заняття народною медициною законодавець включає методи та засоби вчинення посягання. Зокрема, ознака методу є конструктивним елементом складів порушень, пов'язаних із заборонаю на здійснення певних лікувальних методик (застосування інвазивних методів, проведення сеансів, які розраховані на масову аудиторію, з використанням гіпнозу та інших методів психічного або біоенергетичного впливу, здійснення цілительства з використанням засобів масової інформації).

Суб'єктом даного правопорушення може виступати лише народний цілитель, тобто особа, яка отримала в установленому порядку спеціальний дозвіл на заняття народною медициною (цілительством). Порядок надання такого дозволу визначається Постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2012 № 1145 «Про затвердження Порядку надання та анулювання спеціального дозволу на заняття народною

медициною (цілительством)» (далі – Постанова), відповідно до якої особа, що має бажання займатися народною медициною, повинна подати до МОЗ України заяву про видачу спеціального дозволу, а також додати документи, які підтверджують наявність у неї цілительських здібностей. Після отримання заяви та документів структурним підрозділом МОЗ України проводиться їх перевірка із залученням Державного підприємства «Комітет з питань народної медицини і нетрадиційної медицини» МОЗ України. За результатами видається висновок про відповідність або невідповідність заяви та документів для видачі спеціального дозволу й дублікату спеціального дозволу [20].

Наявність спеціального дозволу, як необхідна умова притягнення до адміністративної відповідальності, дає змогу віднести суб'єкта порушень правил заняття народною медициною до розряду спеціальних, тобто таких, які поряд з обов'язковими ознаками (вік, осудність тощо) характеризуються додатковими (спеціальними) рисами [21, с. 81].

У цьому контексті не є обґрунтованим підхід, за якого, відповідно до існуючої редакції ст. 46-2 КУпАП, зареєстровані народні цілителі і ті, хто не мають дозволу на заняття цілительством, несуть однакову відповідальність. Цілком очевидно, що ступінь суспільної небезпеки та потенційної шкоди для пацієнта значно вищий у випадках, коли цілительську практику здійснює особа, яка не має на це дозволу, не володіє спеціальними знаннями, не створює умов для якісного і безпечного надання медичних послуг. Відсутність відповідного дозволу у особи, яка займається цілительством, повинна тягнути за собою посилену адміністративну відповідальність.

Суб'єктивна сторона адміністративного проступку втілює психічне ставлення суб'єкта до вчинюваного ним антигромадського діяння. Аналіз нормативних положень свідчить, що встановлення суб'єктивної сторони порушень заняття народною медициною вичерпується констатацією вини, тобто: «психічного ставлення особи до своїх протиправних дій або до бездіяльності та їхніх наслідків у формі умислу чи необережності [22, с. 116]». Якщо йдеться про конкретну форму вини, то в цьому випадку такою можуть бути як умисел (застосовування інвазивних методів втручання, лікування хворих на онкологічні захворювання), так і необережність (незнання вимог медичної етики та деонтології).

У теорії адміністративного права прийнято розрізняти окремі види наміру (прямий, непрямий) та необережності (протиправна недбалість, протиправна самовпевненість), але на результат кваліфікації порушень правил заняття народною медициною конкретна форма вини не впливає, достатньо констатації її загальних ознак.

Висновки. Аналіз підстав адміністративної відповідальності за порушення правил заняття народною медициною (цілительством) дає можливість констатувати наявність проблем, що утруднюють процес адміністративної кваліфікації та помітно знижують ефективність юрисдикційної діяльності. Першочерговими кроками в напрямку їх вирішення мають стати посилення адміністративної відповідальності за заняття

народною медициною (цілительством) особами, які не мають відповідного дозволу, конкретизація в ст. 46-2 КУпАП ознак найбільш поширених правопорушень у сфері заняття народною медициною та створення на базі МОЗ України електронної бази даних з обліку та систематизації правопорушень у сфері заняття народною медициною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єсімов С. С. Правові підстави застосування адміністративних стягнень. Вісн. Дніпропетров. ун-ту імені Альфреда Нобеля. 2013. № 1 (4). С. 5–9. (Серія : Юридичні науки).
2. Гордєєв В. В. Юридичний факт як підстава адміністративної відповідальності. Юрид. електрон. наук. журн. 2016. № 2. С. 189–191.
3. Адміністративне право ; за ред. С. М. Алфьорова. Київ : Центр учбов. л-ри, 2011. 216 с.
4. Надобко С. В. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про банки і банківську діяльність : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес. Харків, 2016. 198 с.
5. Пилипів Р. Новий формат адміністративно-правового регулювання безпеки дорожнього руху. *Jurnalul juridic nationan: teorie si practica*. 2016. № 2 (18). С. 57–61.
6. Бортник Н., Єсімов С. Зміст адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху. Вісн. Нац. ун-ту «Львівська Політехніка». 2016. № 12. Ч. 1. С. 38–47. (Серія : Юридичні науки).
7. Гладун З. С. Адміністративне право України. Тернопіль, 2004. 579 с.
8. Цюприк Н. О. Принципи та підстави адміністративної відповідальності працівників органів внутрішніх справ. Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 448–452.
9. Кучеренко О. М. Нормативні підстави адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що спричинило ДТП. Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. 2016. № 21. С. 65–67. (Серія : Юриспруденція).
10. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення ; за заг. ред. О. В. Кузьменко. Київ : Центр учбов. л-ри, 2016. 388 с.
11. Ярова Р. В. Адміністративна відповідальність спеціальних суб'єктів – водіїв автотранспортних засобів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес. Київ, 2016. 233 с.
12. Гуржій А. В. Підстави адміністративної відповідальності за порушення правил перевезення небезпечних, великогабаритних і великовагових вантажів. Наука і правоохорона. 2012. № 1 (15). С. 181–188.
13. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х Ст. 46-2. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
14. Закон України про «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992. № 2801-ХІІ. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
15. Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством) : наказ М-ва охорони здоров'я України від 16.03.2016 № 189. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0491-16>.
16. Умови заняття народною медициною (цілительством) : затв. наказом МОЗ України від 16.03.2016 № 189. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0491-16>.
17. Сьогодні по країні ходять 5 тисяч ліцензованих цілительів / ТСН. Україна від 26.12.2011. URL : <https://tsn.ua/ukrayina/sogodni-po-krayini-hodyat-5-tisyach-licenzovanih-ciliteliv.html>.
18. Авер'янов В. Б. Адміністративне право України. Київ : Юрид. думка, 2004. 441 с.
19. Фрицький О. Ф., Авер'янов В. Б. Адміністративне право України. Київ : Юрид. думка, 2004. 129 с.

20. Про затвердження Порядку перевірки заяви та документів, поданих для отримання спеціального дозволу на заняття народною медициною (цілительством) : наказ М-ва охорони здоров'я України від 23.09.2013 № 823. URL : http://www.moz.gov.ua/ua/print/dn_20130712_0.html.
21. Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М.М., Купін А. П. Адміністративне право. Київ : Центр учбов. л-ри, 2011. 81 с.
22. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право. Київ : Ваїте, 2014. 116 с.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2017.

Gurzhiiy T., Borovyk Ju. Backgrounds of administrative responsibility in sphere of folk medicine.

Background. *The necessity to improve the mechanisms of administrative responsibility for violating the occupation of alternative medicine, including the provision of medical care without special education, requires a clear definition of its grounds. The backgrounds of responsibility have great importance in administrative and tort relations and play a leading role in their objectification. Their presence activates the administrative and tort norm, drives into action the mechanism of its application and ultimately determines the practical aspect of administrative liability as such. Despite their significance, they are not reflected in the current legislation.*

Analysis of recent research and publications. *In the conditions of legislative uncertainty, the doctrinal understanding of the grounds of administrative responsibility is becoming of particular importance.*

The aim of the article is to create a theoretical basis for solving current problems of jurisprudence, increasing the effectiveness of the institute of administrative responsibility in the field of alternative medicine.

Materials and methods. *In terms of research tasks, when writing a scientific article, the optimal set of general scientific and special methods of scientific knowledge, including methods: abstraction, deduction, analysis, synthesis, logical-legal, sociological, and others are used. The empirical basis of a scientific article is formed by: acts of the current legislation, statistical information, and scientific publications on administrative responsibility issues.*

The results of the research. *On the basis of analysis of modern scientific researches expediency of selection of four grounds is reasonable: normative, actual, legal and judicial. Normatively – the legal founding of responsibility is an array of legal norms, that is needed for qualification of act, trial of corresponding business and acceptance in her of the explained decision. What touches the actual founding, then the real fact of violation of rules of studying folk medicine is confessed in it. Basic description of the legal founding is a presence in actual encroachment of signs of composition of administrative misconduct. It becomes firmly established that it is suggested to consider the acceptance of judicial document – resolutions the judicial founding about imposition of administrative penalty. On the basis of analysis of home jurisdiction practice, the row of the problems related to determination of grounds of administrative responsibility in a sphere folk medicine is established.*

Conclusion. *Analysis of the grounds for administrative liability for violation of the rules of alternative medicine occupation makes it possible to state the presence of a number of problems that complicate the process of administrative qualification and significantly reduce the efficiency of jurisdictional activity. The first steps in their direction should be the strengthening of administrative responsibility for the occupation of alternative medicine by persons, who do not have appropriate permission; specifying in administrative and tort law the features of the most common offenses in the sphere of occupation of alternative medicine; creation of an electronic database on the accounting and systematization of offenses in the field of engaging in alternative medicine.*

Keywords: administrative offense, administrative responsibility, alternative medicine, backgrounds of responsibility.

REFERENCES

1. Jesimov S. S. Pravovi pidstavy zastosuvannja administratyvnyh stjagnen'. Visn. Dnipropetrov. un-tu imeni Al'freda Nobelja. 2013. № 1 (4). S. 5–9. (Serija : Jurydychni nauky).
2. Gordjejev V. V. Jurydychnyj fakt jak pidstava administratyvnoi' vidpovidal'nosti. Juryd. elektron. nauk. zhurn. 2016. № 2. S. 189–191.
3. Administratyvne pravo ; za red. S. M. Alf'orova. Kyi'v : Centr uchbov. l-ry, 2011. 216 s.
4. Nadobko S. V. Administratyvna vidpovidal'nist' za porushennja zakonodavstva pro banky i bankivs'ku dijial'nist' : dys. ... kand. juryd. nauk : 12.00.07 – administratyvne pravo i proces. Harkiv, 2016. 198 s.
5. Pylypiv R. Novyj format administratyvno-pravogo reguljuvannja bezpeky dorozhn'ogo ruhu. Jurnalul juridic nationan: teorie si practica. 2016. № 2 (18). S. 57–61.
6. Bortnyk N., Jesimov S. Zmist administratyvnoi' vidpovidal'nosti za vchynennja pravoporushen' u sferi bezpeky dorozhn'ogo ruhu. Visn. Nac. un-tu «L'vivs'ka Politehnika». 2016. № 12. Ch. 1. S. 38–47. (Serija : Jurydychni nauky).
7. Gladun Z. S. Administratyvne pravo Ukrai'ny. Ternopil', 2004. 579 s.
8. Cjupryk N. O. Pryncypy ta pidstavy administratyvnoi' vidpovidal'nosti pracivnykiv organiv vnutrishnih sprav. Al'manah prava. 2012. Vyp. 3. S. 448–452.
9. Kucherenko O. M. Normatyvni pidstavy administratyvnoi' vidpovidal'nosti za porushennja pravyl dorozhn'ogo ruhu, shho sprychynylo DTP. Nauk. visn. Mizhnar. gumanitar. un-tu. 2016. № 21. S. 65–67. (Serija : Jurysprudencija).
10. Jarova R. V. Administratyvna vidpovidal'nist' special'nyh sub'ektiv – vodii'v avtotransportnyh zasobiv : dys. ... kand. juryd. nauk : 12.00.07 – administratyvne pravo i proces. Kyi'v, 2016. 233 s.
11. Administratyvna vidpovidal'nist' ta provadzhennja v spravah pro administratyvni pravoporushennja ; za zag. red. O. V. Kuz'menko. Kyi'v : Centr uchbov. l-ry, 2016. 388 s.
12. Gurzhij A. V. Pidstavy administratyvnoi' vidpovidal'nosti za porushennja pravyl perevezennja nebezpechnykh, velykogabarytnykh i velykovagovykh vantazhiv. Nauka i Pravoohorona. 2012. № 1 (15). S. 181–188.
13. Kodeks Ukrai'ny pro administratyvni pravoporushennja vid 07.12.1984 № 8073-X St. 46-2. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
14. Zakon Ukrai'ny pro «Osnovy zakonodavstva Ukrai'ny pro ohoronu zdorov'ja» vid 19.11.1992. № 2801-XII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
15. Pro organizaciju roboty fizychnykh osib – pidpryjemciv, jaki zajmajut'sja narodnoju medycynuju (cilytel'stvom) : Nakaz M-va ohorony zdorov'ja Ukrai'ny vid 16.03.2016 № 189. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0491-16>.
16. Umovy zanjattja narodnoju medycynuju (cilytel'stvom) : zatv. Nakazom MOZ Ukrai'ny vid 16.03.2016 № 189. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0491-16>.
17. S'ogodni po krai'ni hodjat' 5 tysjach licenzovanykh cilyteliv / TSN. Ukrai'na vid 26.12.2011. URL : <https://tsn.ua/ukrayina/sogodni-po-krayini-hodyat-5-tisyach-licenzovanih-ciliteliv.html>.
18. Aver'janov V. B. Administratyvne pravo Ukrai'ny. Kyi'v : Juryd. dumka, 2004. 441 s.
19. Fryc'kyj O. F., Aver'janov V. B. Administratyvne pravo Ukrai'ny. Kyi'v : Juryd. dumka, 2004. 129 s.
20. Pro zatverdzhennja Porjadku perevirky zajavy ta dokumentiv, podanyh dlja otrymannja special'nogo dozvolu na zanjattja narodnoju medycynuju (cilytel'stvom) : nakaz M-va ohorony zdorov'ja Ukrai'ny vid 23.09.2013 № 823. URL : http://www.moz.gov.ua/ua/print/dn_20130712_0.html.
21. Alf'orov S. M., Vashhenko S. V., Dolgopolova M.M., Kupin A. P. Administratyvne pravo. Kyi'v : Centr uchbov. l-ry, 2011. 81 s.
22. Mel'nyk R. S., Bevzenko V. M. Zagal'ne administratyvne pravo. Kyi'v : Vaite, 2014. 116 s.